

Basileam ornat, multis officinis inserviens. Nam & trabibus secandis conducit, & frumento comminuendo & fabrilibus instrumentis exacuendis poliendisque, dum molas versatiles impellit. Est autem Wiesa piscosior Byrsa. Sed hic illo ad molas papyraceas aptior, quarum ingens numerus ad Byrsæ elicem conspicitur, haud procul à monasterio S. Albani. Vterque in Rhenum se exonerat. alter supra, alter infra Basileam. Hinc Brisjogam regionem intersecans, Brisacum ejus metropolim adit, quæ in monte

Brisacum.

Brisaco sita Rhenum hodie ad Occidentem habet. Oppidum est elegans, munitum & frequens, arcem habens vetustam, sed quæ diu in ruinis jacuit, resuscitatis tandem ejus ædificiis. Pontem quoque habet, cui superædificata turris magna & robusta, in qua pedibus agitur rota grandis, quæ aquam ex multa terræ profunditate extrahit, pro qua cives annum censum solvunt. Undique magnus est descensus ad Rhenum & subjectam planitiem, ubi aquæ in superficie terræ facile quidem haberi, sed difficulter in sublimem montem perferri possunt. Brisaco recto fere cursu Argentoratum versus tendit, turre superbum, cui par nulla vel magnitudine, vel firmitate operis, vel artificio in Europa & Asia invenitur. Sita est urbs ad Rheni ripam Gallicam, modico à flumine intervallo. Eam perfluunt *Ellus & Brusch*, qui postea extra urbem Cincio juncti in Rhenum se exonerant.

Argentoratum.

Spira.

Spiram mox se recipit, Nemetum urbem, cui ingens decus accessit, cum tribunal forense, quod antea Imperatorem sequi consueverat, quodque postea Maximiliani I instituto Francofurti erectum, atque inde Wormatiam translatum fuerat, tandem Spiræ figi cœpit anno 1530, ubi adhuc ingenti reip. Germanicæ bono servatur. Inluit hic in Rhenum *Lutarius*, de quo sic David Sigemundus:

*Qua Nemetum Rheno miscetur Lutarius urbe,
Imperii surgit nobile Spira forum. &c.*

Hinc progressus Neccarum sibi jungit prope castrum Mannheim, qui postquam Heidelbergam Principis Palatini sedem alluit, Rheno absorbetur. Mox non magnis flexibus Wormatiam secatur. Eam sic describit Ligurinus lib. 1, agens de Frederico Barbarossa:

Mannheim.

Wormatia.

*Wormatiam petit, medio quæ gurgite Rheni
Gallica Germanis opponit rura colonis.*

Otto Frisingensis tractum sic depingit: *Imperator proximum* natale Domini Wormatiæ celebravit. Ea namque regio, qua Rhenus nobilissimus fluvius ex trium Europæ nobilissimorum fluviorum unus intersecatur, ex una ripa Galliæ, ex altera Germaniæ limes, frumento, & vino opima est, venationibus & piscationibus copiosa. Oppenheimium præterlapsus, & generosissimarum vitium hinc inde sedes, Moguntiacum fertur, Archiepiscopatu & Electoratu celebrem urbem, quam Drusus fundasse in ripa Gallica creditur. Hic cum Rheno confunditur Mœnus,

Moguntiacum.

quem imperite Ligurinus Mogum vocat lib. 1.

*Hic Mogus tumido miscet sua flumina Rheno,
Qui licet ipse suum perdat cum gurgite nomen,
Dat tamen egregia primordia nominis urbi,
Illaque majori cum sit popularior amni,
Negligit, & fluvio dignatur ab hospite dici,
Namque premens Rhenum, (si credimus omnia fama)
Nomen ab infuso recipit Moguntia Mogo.
Hæc urbs Francorum mediis in finibus, agris,
Vitibus, arbutis, populo generosa frequenti,
Hinc statione sua Rhenum contingit, at inde
Extendit rapidam fines procul usque Mosellam.*

Hæc de Mogo, posterioris ævi commenta sunt. Nam Mœnum Plinius, Mela, Ammianus agnoscunt. Nemo veterum Mogum. Ipsum quoque Moguntiacum, non, uti nunc, ad ripam situm fuit, sed remotius, quo loco nunc est leprosorum nosodochium, quod & ruinæ ipsæ indicant. Hinc flexo in Occidentem cursu, moxque iterum in Septentrionem Confluentes salutatur, oppidum Galliæ Belgicæ inter Moguntiam & Coloniam, diocæseos Trevirensis, qua se Mosella Rheno miscet. Guntherus Ligurinus de Mosella:

Confluentes.

*Vix Rheno minor hic, placidos dum permeat agros,
Frugibus & pomis, & dulci fertilis uva,
Nomen aquasque suas proprio sub jure retentans,
Fluminis ex gemini confluentis nomen habentem,
Servat adusque locum: victor mox Rhenus utrumque
Eripit & mixtis dominatur fortior undis.*

A Confluentibus Andernacum, Lintzium, Bonnam urbes in ripa habet. Hæc muro & fossis cincta, ædificiisque commodis ornata, situ plano, qua montes, qui à Bingio inde profecti Rhenum quasi constringunt, in planitiem apertam diffunduntur. Condita est sub Augusto à Druso, qui etiam ad tuendam Rheni ripam quinquaginta amplius castella exstruxit, & Bonnam Genosiæ, ponte Rheno imposito, junxit. Testatur id aperte Florus lib. 4: Per Rheni ripam quinquaginta amplius castella direxit, Bonnam & Genosiam pontibus junxit, classibusque firmavit. Post hanc, Coloniam Agrippinam præterlabens non ad mercaturam tantum fructuosum, ad spectaculum jucundum, sed etiam ad vitam & valetudinem salutarem usum præstat. Ex adverso fuit olim Divitense munimentum, hodie *Deutsch* / exstructum cum ponte à Fl. Constantino Maximo, Constantii filio, pro militibus illic ad tutelam Galliarum collocandis. Id cum ponte destructum est à Brunone Episcopo, lapidibus in Abbatiam insumptis. De Colonia multi multa. Scaliger paucis dixit omnia:

Bonna.

Coloniam.

*Maxima cognati regina Colonia Rheni,
Hoc te etiam titulo Musa superba canit.
Romani statuunt: habitat Germania: terra est
Belgica, ter felix! nil tibi Diva deest.*

Sexto infra Coloniam milliari in ripa Gallica ad flumen Erpium, est Novesium, *Neus* / vel *Nuus*.

Novesium.

Ad eam ex Rheno justo intervallo per euripum commoda est navigatio. Distat rivus ille

Erpia